

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БУДІВНИЦТВА І
АРХІТЕКТУРИ

Доктор філософії
Факультет: Будівельний

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова приймальної комісії
Ректор КНУБА

П.М. Куліков
«_____» _____ 2020 р.

П Р О Г Р А М А

вступного фахового випробування
для вступу на навчання в аспірантуру
(на третій освітньо-науковий рівень)
по спеціальності 051 «Економіка»

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Вступні випробування проводяться фаховою атестаційною комісією для осіб, які мають диплом магістра, спеціаліста і вступають на спеціальність 051 «Економіка», що передбачають виявлення здібностей вступників до засвоєння освітньо-наукової програми рівня «Доктор філософії».

Згідно з вимогами екзаменуючий повинен продемонструвати загальнотеоретичні знання з економічних категорій, принципів та законів, знати фактори зовнішнього і внутрішнього середовища, що впливають на ефективність господарської діяльності, роль економічної теорії у формуванні економічної політики та роль економічної теорії у формуванні економічного регулювання, засади економічного життя суспільства, економічний аналіз.

Пропонований варіант програми передбачає чітке структурування і розподіл навчального матеріалу за основними темами. Виклад основних положень тем деталізовано, що полегшує здобувачу пошук літературних джерел і орієнтирів для підготовки до іспиту під час вступних випробувань.

ТЕМАТИЧНИЙ ЗМІСТ ПРОГРАМИ

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

Підприємство як суб'єкт господарювання.

Поняття і цілі функціонування підприємства. Підприємство, його види та об'єднання підприємств. Створення підприємства та правові основи його діяльності. Виробничий процес та формування структури підприємства. Підприємницькі договори (контракти, угоди). Структура договорів підряду, порядок їх укладання. Договірні відносини в будівництві.

Економічні ресурси та ресурсний потенціал підприємства.

Засоби виробництва та засоби праці, аналіз, планування, відтворення, оцінка ефективності використання. Трудові ресурси підприємства, їх склад, порядок планування. Продуктивність та ефективність праці, показники, що їх характеризують. Форми та системи оплати праці. Фонд заробітної платні,

його склад, порядок визначення. Витрати на утримання трудових ресурсів, джерела їх покриття. Науково-технічний прогрес як основа розвитку та інтенсифікації виробництва.

Нематеріальні ресурси та активи.

Поняття і види нематеріальних ресурсів підприємства, їх вплив на конкурентоспроможність його продукції на ринку. Характеристика об'єктів промислової власності: винаходів, промислових зразків, корисних моделей, товарних знаків і знаків обслуговування. Охорона та реалізація прав власності. Шляхи реалізації прав власності на матеріальні ресурси. Вартісна оцінка та строки спрацювання (зношення) нематеріальних активів. Оцінка майнових прав інтелектуальної вартості. Національні стандарти оцінки.

Основні засоби підприємств.

Поняття, класифікація і структура основних засобів. Активна та пасивна частини. Форми та джерела відтворення основних засобів. Методи оцінки основних засобів. Фізичний і моральний знос. Амортизація. Методи розрахунку амортизаційних відрахувань відповідно до законодавства України: прямолінійний; прискорена амортизація; зменшення залишкової вартості; прискореного зменшення залишкової вартості; кумулятивний. Економічні показники використання основних засобів. Фондовіддача, фондомісткість, фондоозброєність праці, механоозброєність праці. Лізинг, стан і перспективи його використання будівельними підприємствами.

Оборотні засоби підприємств.

Поняття, склад і джерела утворення оборотних засобів. Схема кругообігу оборотних засобів. Оборотні фонди та фонди обігу. Визначення мінімально необхідного розміру оборотних засобів. Ефективність використання оборотних засобів. Економічні показники використання. Коефіцієнт оборотності, тривалість одного обороту. Економічне значення прискорення оборотності оборотних засобів. Основні недоліки та шляхи підвищення ефективності використання оборотних засобів.

Управління витратами підприємства.

Загальна характеристика витрат та операційних витрат підприємства. Класифікація витрат будівельного підприємства. Собівартість продукції та її види. Формування собівартості будівельних робіт. Механізм та особливості калькулювання собівартості продукції будівельних підприємств. Методика планування виробничих витрат підприємства. Обґрунтування кошторису витрат за елементами витрат.

Доходи підприємства та джерела їх формування.

Прибуток як основний показник фінансових результатів діяльності. Рентабельність. Механізм утворення та розподілу прибутку. Оцінка ефективності діяльності підприємств, його конкурентоспроможності, шляхи та резерви їх підвищення.

Регулювання, прогнозування і планування діяльності підприємства.

Прогнозування як наукове обґрунтування можливого стану суб'єктів господарювання, а також альтернативних шляхів і строків досягнення цього стану. Принципові основи планування. Система планів підприємства. Методи планування діяльності та розвитку підприємства. Бізнес-планування: сутність і призначення. Типовий зміст і методика розробки окремих розділів бізнес-плану. Необхідність, методи й принципи державного економічного регулювання діяльності окремих суб'єктів господарювання.

Інвестиції та капітальні вкладення.

Економічна експертиза інвестицій (капітальних вкладень). Поняття капітальних вкладень як одної із форм інвестицій. Технологічна, галузева, регіональна та відтворювальна структура капітальних вкладень. Капітальні вкладення у виробничу та невиробничу сфери. Структура капітальних вкладень за джерелами фінансування, формами власності та видами економічної діяльності. Державне регулювання та саморегулювання в області будівельної діяльності в Україні. Задачі та методи економічної експертизи інвестицій (капітальних вкладень). Прості методи: термін окупності, середня ставка доходу. Методи дисконтування грошових потоків: NPV (чистої теперішньої вартості); PI (індексу прибутковості); IRR (внутрішньої норми

ефективності); То (терміну окупності). Поняття та обґрунтування норм дисконтування. Порівняльна ефективність капітальних вкладень. Зіставлення різних у часі одноразових та поточних витрат. Інтегральний розрахунок порівняльної ефективності. Визначення економічного ефекту від скорочення терміну та незавершеного будівництва.

Ціноутворення у будівництві та кошторисна справа.

Державні будівельні норми України ДСТУ БД.1.1-1:2013 “Правила визначення вартості будівництва”. Основні завдання кошторисного нормування і ціноутворення в будівництві. Види кошторисних нормативів. Порядок розроблення, узгодження та затвердження кошторисних нормативів, положення ДСТУ-Н Б Д.1.1-6:2013.. Правила складання інвесторської кошторисної документації. Елементи будівництва. Види інвесторської кошторисної документації. Порядок складання локальних та об’єктних кошторисів. Прямі витрати, положення ДСТУ-Н Б Д.1.1-2:2013. Загальновиробничі витрати, положення ДСТУ-Н Б Д.1.1-3:2013.. Кошторисна трудомісткість. Кошторисна заробітна плата. Порядок складання локальних та об’єктних кошторисних розрахунків. Відомості ресурсів до локальних та об’єктних кошторисів. Порядок складання зведених кошторисних розрахунків вартості будівництва та зведення витрат. Кошторисний прибуток. Адміністративні витрати підрядних будівельно-монтажних підприємств, положення ДСТУ-Н Б Д.1.1-5:2013. Урахування ризику всіх учасників будівництва. Договірна ціна. Правила визначення вартості будівництва на основі тендерів. Комерційні та державні тендери – головні відмінності.

Економічна безпека та антикризова діяльність підприємства.

Характеристика економічної безпеки суб’єкта господарювання. Класифікація видів економічної безпеки. Способи визначення оцінки економічної безпеки підприємства. Основні групи чинників, що формують відповідний рівень економічної безпеки підприємства. Необхідні заходи й

шляхи реалізації стратегії досягнення незалежної економічної безпеки конкретного суб'єкта господарювання.

Реструктуризація й санація підприємств.

Сутнісна характеристика й можливі реструктуризації підприємства. Розробка й здійснення програми (бізнес-плану) реструктуризації підприємства. Вітчизняний і зарубіжний досвід реструктуризації суб'єктів господарювання. Суть механізму санації (фінансово-економічного оздоровлення) та її цілей. Програма санаційних заходів фінансово-економічного характеру. Практика й ефективність суб'єктів господарювання в Україні.

Банкрутство й ліквідація підприємств.

Сутнісна характеристика банкрутства підприємства. Причини й симптоми банкрутства підприємства, класифікація чинників, що призводять до банкрутства. Основні положення «Кодексу України з процедур банкрутства». Процес ліквідації (припинення діяльності) збанкрутілого суб'єкта господарювання. Комплекс організаційно-економічних заходів і допустима тривалість процесу ліквідації будівельного підприємства.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ

Вступні випробування відбуваються у формі іспиту. Під час оцінки вступного випробування враховуються такі критерії:

- достатність обсягу знань;
- ґрунтовність обізнаності з основними поняттями, принципами, законами, правилами, економічними явищами;
- рівень володіння економічною теорією і логікою міркувань;
- рівень здійснення аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення;
- вміння інтегрувати та диференціювати знання, рівень усвідомлення суті завдання.

Вступні випробування відбуваються у формі іспиту, результат вступного випробування з фаху оцінюється за 100-бальною системою:

- «відмінно» 90-100 балів виставляється здобувачам, які в повному обсязі продемонстрували обізнаність з усіма теоретичними поняттями, фактами, подіями, адекватно оперували ними під час розв'язання завдань. Здобувач може вільно та аргументовано висловлювати власні думки, демонструє культуру спеціальної мови, економічну термінологію, цілісно, системно, у логічній послідовності дає відповідь на поставлені запитання, а також творчо використовує знання для розв'язання практичних завдань.
- «добре» 75-89 балів виставляється за умов достатньо повного виконання завдань. Розв'язання завдання має бути правильним, логічно обґрунтованим, демонструвати знання теоретичного матеріалу, вміння самостійної навчально-пізнавальної діяльності. Проте в роботі може бути допущено декілька несуттєвих помилок. Здобувач здатний застосовувати вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій; наводити окремі власні приклади на підтвердження певних тверджень.
- «задовільно» 60-74 балів виставляється за знання, продемонстровані в неповному обсязі. Вони, як правило, носять фрагментарний характер. Теоретичні і фактичні знання відтворюються репродуктивно, без глибокого осмислення, аналізу, порівняння, узагальнення. Відчувається, що здобувач неповною мірою обізнаний з літературними джерелами з навчальної дисципліни і не може дати достатньої критичної оцінки.
- «незадовільно» 1-59 бали виставляється за неправильну або неповну відповідь, яка свідчить про неусвідомленість і нерозуміння поставленого завдання. Відповідь засвідчує, що програмовим матеріалом здобувач не володіє.

**ПИТАННЯ ДЛЯ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ
ДЛЯ ВСТУПУ НА НАВЧАННЯ В АСПРАНТУРУ ПО
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 051 «ЕКОНОМІКА»:**

1. Підприємство, цілі, види, правові основи діяльності.
2. Зовнішнє середовище господарювання підприємства. Вплив природних, демографічних, науково-технічних, економічних, екологічних, політичних й міжнародних чинників на діяльність підприємств будівництва.
3. Основні засоби: поняття, класифікація, види вартості.
4. Знос та форми відтворення основних засобів підприємства. Методи нарахування амортизації.
5. Основні засоби: показники ефективності використання, прийоми економічного аналізу.
6. Нематеріальні активи підприємства: поняття та класифікація. Амортизація нематеріальних активів.
7. Оцінка майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності.
8. Оборотні засоби: склад, класифікація, джерела утворення.
9. Оборотні засоби: показники ефективності використання, прийоми економічного аналізу.
10. Матеріальні ресурси підприємства: нормування, показники використання, прийоми економічного аналізу.
11. Персонал підприємства: його склад і структура, аналіз забезпеченості підприємства трудовими ресурсами.
12. Оплата праці на будівельних підприємствах: поняття, функції, системи та форми оплати праці.
13. Продуктивність праці: прийоми аналізу та планування її зростання.
14. Тактичне і стратегічне планування діяльності будівельного підприємства.
15. Якість і конкурентоспроможність продукції, робіт послуг у будівництві: поняття і показники якості, прийоми аналізу.

16. Витрати будівельного підприємства: склад, класифікація.
17. Собівартість продукції: планування та прийоми аналізу.
18. Прибуток будівельного підприємства підприємства: формування, використання, планування та прийоми аналізу.
19. Фінансове планування і бюджетування на будівельних підприємствах: етапи, технологія, організація, контроль виконання планових завдань.
20. Інвестиції: сутність, класифікація, джерела фінансування. Інвестиційний аналіз на підприємствах будівництва.
21. Економічна експертиза капітальних вкладень, оцінювання ефективності заходів зі зміни організації й технології будівництва.
22. Антикризове управління будівельним підприємством: діагностика, контролінг, обґрунтування ефективності антикризових заходів на різних стадіях життєвого циклу підприємства.
23. Економічна безпека будівельних підприємств: чинники, класифікація видів економічної безпеки, оцінювання ризиків і загроз. Фінансово-економічні аспекти реорганізації і ліквідації підприємств.
24. Система ціноутворення у будівництві. Правила визначення вартості будівництва. Національні стандарти ДСТУ Б Д.1.1-... :2013: склад, порядок використання.
25. Інвесторська кошторисна документація: склад, порядок затвердження, вимоги ДСТУ Б Д.1.1-1:2013.
26. Визначення вартості будівництва на стадії визначення виконавця робіт, настанови для визначення прямих, загальновиробничих та інших витрат ДСТУ-Н Б Д.1.1-2:2013, ДСТУ-Н Б Д.1.1-3:2013, ДСТУ-Н Б Д.1.1-5:2013.
27. Основні завдання кошторисного нормування у будівництві. Порядок розроблення, узгодження та затвердження кошторисних нормативів, рекомендації ДСТУ-Н Б Д.1.1-6:2013.

- 28.Маркетингові дослідження та планування обсягів продажу: аналіз ринкового середовища, планування цін, асортименту, обсягів реалізації.
- 29.Функціонально-вартісний аналіз на підприємствах будівництва: принципи, задачі, етапи, впровадження результатів.
- 30.Економіко-математичні методи в економічному аналізі, прогнозуванні та прийнятті управлінських рішень.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Законодавчі та нормативно-правові акти:

1. Податковий кодекс України. Із змінами і доповненнями, внесеними Законами України. (Редакція станом від 16.05.2019). [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – *чинний*.
2. Державні будівельні норми. ДСТУ Б Д.1.1 – 1: 2013 Правила визначення вартості будівництва. Київ., Мінрегіонбуд України., 2013 р. – *чинний*.
3. ДСТУ-Н Б Д.1.1-2:2013 «Настанова щодо визначення прямих витрат у вартості будівництва» - *чинний*.
4. ДСТУ-Н Б Д.1.1-3:2013 «Настанова щодо визначення загальновиробничих і адміністративних витрат та прибутку у вартості будівництва» - *чинний*.
5. ДСТУ-Н Б Д.1.1-4:2013 «Настанова щодо визначення вартості експлуатації будівельних машин та механізмів у вартості будівництва» - *чинний*.
6. ДСТУ-Н Б Д.1.1-5:2013 «Настанова щодо визначення розміру коштів на титульні тимчасові будівлі та споруди і інші витрати у вартості будівництва» - *чинний*.
7. ДСТУ-Н Б Д.1.1-6:2013 «Настанова щодо розроблення ресурсних елементних кошторисних норм на будівельні роботи» - *чинний*.
8. ДСТУ Б Д.1.1-7:2013 «Правила визначення вартості проектно-

вишукувальних робіт та експертизи проектної документації на будівництво»

9. ДСТУ-Н Б Д.1.1-9:2013 «Настанова щодо визначення вартості та трудомісткості робіт з перевезення будівельних вантажів власним автомобільним транспортом будівельних організацій при складанні договірної ціни та проведенні взаєморозрахунків за обсяги виконаних робіт- чинний.

Основна література:

- 10.Бойчик І.М Економіка підприємства: підручник. / І.М.Бойчик. – К.: Кондор -Видавництво, 2016. – 378 с.
- 11.Гойко А.Ф., Ізмайлова К.В., Куліков П.М. Економіка будівництва За заг. ред. П.М.Кулікова. Навчальний посібник із грифом Міністерства України. К.КНУБА. 2014
- 12.Гойко А.Ф., Ізмайлова К.В., Гриценко О.С., Запєчна Ю.О., Ю.О., Бєлєнкова О.Ю.,Цифра Т.Ю.Складання кошторисної документації за допомогою укрупнених показників: Навчальний посібник. К.: КНУБА, 2014. – 140 с.
- 13.Економетричний інструментарій управління фінансовою безпекою будівельного підприємства: [моногр.]. За наук. ред. д.е.н., проф. Сорокіної Л.В., Стеценко С.П., Гойко А.Ф., Ізмайлова К.В., Запєчна Ю.О. та інші. К.: Київський національний університет будівництва і архітектури, 2017.
- 14.Економіка підприємства: навчальний посібник / Л.О.Болтянська, Л.О.Андрєєва, О.І. Лисак. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. – 668 с.
- 15.Лівінський О.М., Курок О.І., Єсипенко А.Д., Перунок О.М., Чорноплат І.О. Економіка будівництва: навч. Посібник.-К.:2015,с.209.
- 16.Федоренко В.Г., Воронкова Т.Є., Рижаківа Г.М., Стеценко С.П. Інвестиційно-інноваційний розвиток в контексті економічної безпеки підприємства. Монографія. ДКС центр, Київ, 2015.-350с.

Інформаційні ресурси:

1. www.rada.gov.ua – Верховна Рада України
2. www.budstandart-online – нормативні акти України в будівництві

3. minregion.gov.ua – Мінрегіон України
4. www.kmu.gov.ua – Кабінет Міністрів України
5. <http://library.knuba.edu.ua> – бібліотека КНУБА
6. [www. // http:org. knuba. edu.ua](http://www.knuba.edu.ua) – кафедра економіки будівництва КНУБА